

de selsomme Ord sagt, saa dog antydet, at det var Noget, der kun forekom i ganske enkelte Tilfælde, ganske undtagelsesvis. De ærede Herrer sige, at det Væsentlige er at faae Selveiendom indført. Ja, og det er, fordi Selveiendomsstilstanden er den eneste, under hvilken vi kunne bevæge os frit i Lovgivning, den eneste Tilstand, under hvilken vi ikke føle os trykkede af denne Usikkerhed, denne Væksen mellem Paaberaabelsen af Ord og den faktiske Tilstand, af Lov og administrativ Praxis. Men naar vi nu se, at der sfer saadanne Fremskridt, som at en Godseier, der er Medlem af dette Thing, i forrige Halvaar har solgt over 400 Eder Hartkorn Fæstegods, og at der ikke ved hele denne Handel for ham har været noget Spørgsmaal, som berøres af denne Lov, saa tror jeg, at man vil komme til Erkjendelse af, at det egentlig ikke er store praktiske Spørgsmaal, der her ligger bagved. Der er — og det har gjort sig gjældende ved hele denne Sags Behandling — en vis — lad mig kalde det med et fremmed Ord — Sensibilitet hos de Herrer Godseiere, der sige: Enten det er Stort eller Lidet, ville vi have vor Ret — det have de ganske vist fuldkommen Ret til at kræve — og denne Ret medfører, at Andre ikke skulle blande sig i og stikke deres Næse i vort Gods. Men det kunne vi ikke ganske føie dem i, just fordi dette „vort Gods“ er et ubestemt Begreb. Jeg vilde i høieste Grad ønske, at vi kunde lade det være, thi det er mig haade i Privatlivet og i Lovgivningen meget ubehageligt at stikke min Næse ind paa fremmed Eiendoms Omraade; men der er visse Arter af Eiendom, ved hvilke der heste nogle Spørgsmaal, som, vel at mærke, ikke blot angaa Godseierne, men ogsaa angaa den anden Side af Befolkningen, der sidder paa Godserne, nemlig Fæsterne; vi maa derfor, om end uødtvungen og ugjerne, blande os deri. Det er denne Sensibilitet, der afviser ogsaa saadanne Bestemmelser, som man i Virkeligheden i og for sig ikke har Noget imod; man gjør det blot, fordi man vil, at der i det Hele taget ikke skal røres ved Sagen. Naar vi nu vilde give efter for denne Sensibilitet hos meget hæderlige Godseiere, — thi jeg erkjender fuldkom-

men, at de Allerfleste i denne Sag handle fuldstændig forsvarlig — saa vilde der komme Enkelte, der ikke ganske følge den samme Vej, men misbruge de Mangler i Lovgivningen, som vi lade staa hen for ikke at krænke de gode Godseieres Omfindtlighed. Jeg vil derfor ønske, at de Herrer Godseiere vilde adressere Bebreidelsen for Indblandingen i disse Forhold ikke til os, men til deres egne Standsfæller. Naar der ikke var enkelte Godseiere, der handlede anderledes end det store hæderlige Flertal, vilde vi ikke have haft Anledning til at blande os deri, og vi vilde have været hjertelig glade ved ikke at blande os deri. — Men jeg vender tilbage til den postulerede Frihed. Den ærede 2den Landsthingsmand for 9de Kredts definerede os igaar, naar man samler hele hans Foredrag, Forholdet saaledes: Godseieren har ifølge Loven fuldstændig, uindskrænket Raadighed med Hensyn til Benyttelsen af sit Fæstegods, naar undtages den Forpligtelse, han har til ikke at indlægge det under Hovedgaarden. Han skal bortfæste sine Fæstegaarde, og naar han har fyldestgjort denne Pligt, saa dermed Basta, forresten er han fri i sin Benyttelse af Fæstegodsset. Men det gaar ikke an at sige saaledes. For det Første er der derved den overordentlig betænkelige Sag, at vi hidtil have manglet en legal Definition af, hvad det er at opretholde sine Fæstegaarde, thi det er jo først gjennem dette Lovforslags § 1, første Stykke, at vi have faaet at vide, hvad der lovtlig hører til for at konservere Fæstegodsset; og nu er jo den ærede Landsthingsmand saa velvillig at ville gaa ind paa denne Del af Paragrafen; men jeg gjenkalder i Erindringen, at oprindeligt vilde han ikke en Gang gaa ind derpaa, men vilde have, at hele Lovforslaget skulde fortales. Jeg siger: Det gaar ikke an at tage Sagen saaledes. Naar vi tænke os blot 20—25 Aar tilbage i Tiden, og vi saa kaste Diet ud paa Fæstegodsset her i Landet, hvorledes var da den faktiske og gjennem Regjeringens Praxis opretholdte Tilstand? Der var en liden Kvotadel af Hartkorn, der var udparcelleret og henlagt til Huse, men den allerstørste Del var henlagt til Fæstegaarde. Dengang havde vi endnu flere Godskomplekser, end vi nu have, paa 1000